

Constanța-Tulcea

Teatrul politic

Sub acest generic s-a desfășurat, în cele două județe dobrogene, o manifestare de deosebit interes și de larg ecou în rindurile publicului. Manifestarea — care face parte din șirul de acțiuni înscrise sub semnul Festivalului național „Cîntarea României”, ediția a II-a — a fost organizată de Comitele județene de cultură și educație socialistă Constanța și Tulcea și de Teatrul Dramatic din Constanța, în colaborare cu secția de critică a A.T.M., sub egida Consiliului Culturii și Educației Socialiste.

Vreme de șapte zile, în cele două centre județene au fost prezentate următoarele spectacole (în ordinea programării): Romulus cel Mare de Fr. Dürrenmatt (Teatrul Național din București), Întors din singurătate de Paul Cornel Chițic (Teatrul „Ion Vasilescu” din București), Excursia de Theodor Mănescu (Teatrul „Victor Ion Popa” din Birlad), Tango de Sławomir Mrożek (Teatrul Național „Vasile Alecsandri” din Iași), Clipa de Virgil Stoenescu, după romanul lui Dinu Săraru (Teatrul Dramatic din Constanța) și Da sau Nu de Al. Ghelman (Teatrul Giulești din București).

Alături de spectatorii constănțeni și tulceni, participanți, în foarte mare număr, la fiecare dintre spectacolele înscrise în program, au fost prezenți regizori, critici, esteticieni, oameni de teatru din întreaga țară.

Oaspeților li s-a oferit prilejul să cunoască nemijlocit realitățile din cele două județe dobrogene, aflate în plin avânt constructiv. Au fost vizitate Șantierul naval și Portul comercial Constanța, marele șantier al Canalului Dunăre-Marea Neagră, obiective turistice de la Constanța și de la Tulcea. Au avut loc dialoguri între invitați și activiști culturali, la Medgidia și la Tulcea, La Casa de Cultură din Medgidia, unde sîntează o echipă de teatru cu frumoase rezultate, și la Teatrul popular din Tulcea, care se numără printre cele mai bune colective neprofesioniste, oamenii de teatru și artiștii amatori au schimbat opinii despre rezultatele și despre perspectivele activității teatrale amatoare din Dobrogea.

În penultima zi a întâlnirii, s-a desfășurat un amplu și interesant colocviu, în care au fost analizate, din unghiuri de vedere nuanțat diferite, dar de pe aceeași poziție filozofică și estetică, funcția socială a teatrului, conceptul național și contemporan de teatru politic.

Au fost prezentate referatele: „Substanță și structură în teatrul politic” (prof. dr. Horia Deleanu), „Angajare politică—angajare estetică” (dr. Victor Ernest Mașek), „Post-față la un spectacol politic — Clipa” (regizorul Constantin Dinischiotu) și „Angajarea actorului în teatrul politic” (actrița Ileana Ploscaru).

Dezbaterile colocviului au fost deschise de tovarășul Tudor Ion, prim-secretar al Comitetului județean de partid Constanța, care a scos în evidență rolul teatrului în opera de modelare a conștiinței oamenilor societății noastre, subliniind, în substanțiala sa intervenție, necesitatea sporirii eficienței teatrului, a forței sale de înriurire a maselor. Saluînd inițiativa de a organiza această manifestare la Constanța și la Tulcea, vorbitorul a apreciat în termeni elogiози calitatea pieselor prezentate, ale căror orizont tematic și realizare scenică au pledat grăitor pentru calitatea politică a teatrului, ca o trăsătură fundamentală a acestei forme de activitate cultural-artistică.

După ce a făcut o incursiune în istoria teatrului contemporan, scoșînd în evidență trăsăturile sale declarat politice, Horia Deleanu a arătat, în referatul său, că „...teatrul epic, teatrul-dezbateri, teatrul-document, teatrul agitatoric, nu acoperă integral sfera amplă a teatrului politic, dar modalitățile date rămîn, pînă acum, cele fundamentale în zona teatrului politic”.

Victor Ernest Mașek a analizat și argumentat legătura organică dintre angajarea politică a teatrului și calitatea sa artistică, condiționarea eficienței teatrului de valoarea estetică a spectacolului.

Regizorul Constantin Dinischiotu, înșafășînd munca de pregătire a spectacolului cu dramatizarea romanului Clipa de Dinu Săraru, a spus: „Conștienți de faptul că activitatea noastră de artiști-cetățeni înseamnă, în fond, angajarea slujitorilor artei teatrale, doim din toată inima ea, și prin spectacolul Clipa, Teatrul constănțean să se încadreze, cu toate forțele, cu toată capacitatea lui creatoare, în ampla activitate politico-educativă de formare a omului nou, înaintat, cu înalte trăsături morale”.

Actrița Ileana Ploscaru a pledat cu căldură pentru pregătirea politică a artistului-interpret, argumentând, cu exemple din propria-i activitate, necesitatea autoeducării, a continuei perfecționări, care trebuie să caracterizeze pe orice artist-cetățean.

În cadrul dezbaterilor au mai avut interesante intervenții, menite să precizeze și să completeze ideile înscrise pe ordinea de zi, tovarășul Dinu Ion, secretar al Comitetului județean de partid Constanta, profesorii Vasile Netea, Ion Zamfirescu, Ion Toboșaru, Ileana Berlogea, cercetătorul Simion Alterescu, dramaturgul Paul Cornel Chitic și alții.

În încheierea dezbaterilor, a luat cuvântul tovarășul Constantin Măciucă, directorul Direcției artelor și a instituțiilor de spectacole din Consiliul Culturii și Educației Socialiste, care a întreprins o cuprinzătoare sinteză a discuțiilor, subliniind că „în mod firesc, ca o prefață la Colocviul național de dramaturgie de la Cluj-Napoca, în centrul dezbaterilor s-a situat dramaturgia originală, relevându-se finalitatea ei politică, militantă, evidențindu-se necesitatea de a determina creșterea continuă a substanței ideologice, educative și artistice, amplificarea și intensificarea contribuției piesei originale la educarea maselor, la formarea și la dezvoltarea conștiinței socialiste.”

Vorbitorul a arătat, prezentând cifre elocvente, că o politică teatrală consecventă o favoriză debutul unor talente condeie. Subliniind că dramaturgia originală a cunoscut o puternică dezvoltare, tovarășul Constantin Măciucă a înfățișat un tablou al realizărilor în acest domeniu, din care rezultă că în ultimele cinci stagioni, de pildă, au fost realizate 733 de premiere cu piese originale (din totalul de 1238 de premiere), 223 fiind scrise chiar în această perioadă. În încheierea cuvântului său, vorbitorul a spus, printre altele: „Opțiunea politică, transformată în act artistic, este cea care, în ultimă instanță, conferă piesei actualitate, identificabilă nu în date exterioare ale realității, ci în capacitatea de a încorpora în dramă contextualitatea momentului istoric, descifrând în coliziunile lui înteroare perspectiva transformării sociale”.

Rep.

■ VICTOR ERNEST MAȘEK

De la angajarea politică la angajarea estetică

Teatrul politic este un instrument! Ca orice instrument, ca orice mijloc utilizat în vederea atingerii unui scop — în cazul de față, sensibilizarea față de un anumit ideal social-politic — el se justifică prin *eficiență*.

De asemenea, spre a-și putea asocia atributul de politic, el trebuie să fie, înainte de toate, *teatru*, adică *artă*. Numai prin satisfacerea ambelor condiții, are rost să punem în discuție substanța și structura specifică a teatrului politic, legitimitatea lui în perimetrul valorilor estetice.

Primul aspect vizează angajarea politico-ideologică a autorului dramatic. Cel de-al doilea, angajarea estetică a operci.

Pare limpede și de la sine înțeles. În practică, însă, ne lovim, adesea, de texte și de spectacole ce nu îndeplinesc decât prima condiție, necesară, dar insuficientă, a angajării politice. Ceea ce anulează eficiența lor în planul conștiinței sociale. Nu și în planul tematic-repertorial. Dar un instrument ineficient este un nonsens, o — nici măcar nobilă — gratuitate, chiar dacă încercăm să-l utilizăm în cele mai înalte scopuri.

Ni se pare util, de aceea, să supunem discuției câteva reflecții privind căile și necesitatea de a converti angajarea politică a autorului în angajare estetică a operei dramatice; și, totodată, criteriile distincției între cele două tipuri de angajare.

De obicei, când se discută despre aspectele angajării artistului, ne limităm la planul general — social, politic și filozofic — al problemei. Dar, prin analiza doar a aspectului etico-politic al angajării, artistul este surprins nu atât în ipostaza sa de creator, cât, mai des, în cea de cetățean, de persoană morală, angajată social, istoric, printr-un act de opțiune și de adeziune. Analiza privește, în acest caz, doar perioada deliberativă, anterioră actului de creație propriu-zis. Momentul acestei angajări va trebui, însă, redemonstrat și analizat în chiar planul estetic, pentru a se evidenția modul în care opțiunea socială, acceptarea unei finalități social-politice transcendând actul de creație, se poate transpune în valoare și în expresie artistică fără a prejudicia specificitatea acestora și fără a anihila libertatea de alegere a artistului.

Esența angajării politice a fost cel mai pregnant exprimată în confesiunile cu valoare de manifest teoretic ale lui Erwin Piscator, reprezentant de frunte al teatrului politic: „Noi sintem socialiști... Pentru noi, cartea, ziarul, filmul și chiar teatrul reprezintă numai un mijloc, un instrument de criticare a lumii de azi și de pregătire a celei de mâine... Noi cunoaștem, în fond, o singură tendință: aceea de a spune *adevărul*; orice altă tendință pălește. De aceea, constituie o eroare încercarea de a judeca activitatea teatrului nostru doar din punct